

P. DANIEL PODHORSKÝ – PODGORSBER A S. FRANCISCO A JEHO KNIHA O PIARISTECH V KNIHOVNĚ NÁRODNÍHO ARCHIVU V PRAZE

VÁCLAV BARTŮŠEK

Abstrakt: Exemplář starého tisku P. Daniela Podhorského o piaristech v knihovně Národního archivu v Praze z roku 1732 s názvem *Kurtzer Begriff von Ursprung und Aufnehmen des von hundert Jahren patři ke knihám, které se nezachovaly ve velkém množství*. Zdejší exemplář sloužil nejspíše svému autorovi, který občas dokonce i z řádu prchal. Na základě podrobnějšího průzkumu této knihy je možno získat zajímavé údaje a po jejich doplnění o informace z dalších archivních pramenů získáme přesnější obraz o netypickém životě piaristy P. Daniela Podhorského (Unterberga) a S. Francisco (*1. 4. 1677 Lublaň, †26. 1. 1766 Stará Voda), který bychom asi v biografických slovnících našli pouze těžko. Tento významný piaristický spisovatel, teolog, filozof, matematik a historik z řádu dvakrát odešel (v letech 1731–1735 a v roce 1742). Pak se zase vrátil, působil v řádových kolejích piaristů jako kazatel a setrval v řádu do konce svého dlouhého života.

Klíčová slova: Řád piaristů 17. a 18. století, Daniel Podhorsky, Knihovna Národního archivu.

Součástí knihovního fondu knihovny Národního archivu (dále NA) je Knihovna bývalé piaristické koleje na Novém Městě v Praze. Časový rozsah fondu je vymezen lety 1753–1944. Převažuje spíše literatura, která byla využívána pro potřeby učitelů, mezi nimiž se často nacházely i osobnosti české vědy a kultury.¹ V knihovně se nachází poměrně velké množství starých tisků z období před rokem 1800. Rukopisy a prvotisky zde žádné nejsou.² V knihovně je možné najít, podobně jako v piaristických knihovnách v Mikulově nebo v Litomyšli, spisy některých významných členů řádu, mezi něž patřil i slovinský piarista P. Daniel Podhorsky – Podgorsber a S. Francisco (*1. 4. 1677 Lublaň, †26. 1. 1766 Stará Voda),³ zvaný též Unterberg. Nevíme přesně, zda tento matematik, fyzik, teolog, znalec církevních a řeholních dějin a řádový kazatel, který byl pokřtěn jako Jan, neušel i šlechtického titulu, jak uváděl např. na titulním listu své knihy o piaristech.

Mladý Jan navštěvoval zřejmě základní školu a jezuitské gymnázium ve svém rodném městě. Jak se dostal ze Slovinska na Moravu se nepodařilo zjistit. Do piaristického řádu vstoupil 4. 10. 1696 v Lipníku nad Bečvou, kdy zde působil jako učitel noviců P. Athanasius Langer

1 BARTŮŠEK, V. Knihovnici piaristické koleje v Praze (dále Knihovnici...). In: *Paginae historiae* (dále PH) . 2004, č. 12, s. 5–46. ISBN 80-86712-17-6.

2 <http://www.mvcr.cz/archivmvcr.cz/archiv>

3 Životopisné údaje o piaristech (o jejich slibech, dílech apod.) čerpám většinou z edice FISCHER, K. A. F. *Verzeichnis der Piaristen der deutschen und böhmischen Ordensprovinz. Catalogus generalis provinciae Germanicae et Bohemicae Ordinis Scholarum Piarum*. R. Oldenbourg, München, 1985, 222 s. , kde je řazení piaristů podle řádových jmen, uvádí se i soupis jejich prací, avšak pouze na základě druhotných informací z další literatury, především děl HORÁNYI, A. *Scriptores Piarum Scholarum liberaliumque artium magistrī*, vol. I–II., Budae, 1808–1809, XXIV, 900, 46 s. (dále HORÁNYI, A. *Scriptores...*) a VIÑAS, T. *Index bibliographicus ... Scholarum Piarum, qui in universo ordine pietatem, litteras ac scientias scriptis suis foventes ornaverunt*, I–III, Romae, 1908–1911. Kvůli horší dostupnosti jsem byl nucen v případě Viñase používat druhotné, ne vždy přesné Fischerovy citace. Z pramenů jsem používal v tomto směru zejména Národní archiv (dále NA), fond Řád piaristů (dále ŘPI), provincie, *Catalogus religiosorum scholarum piarum provinciae Bohemiae 1631–1940.*, číslo knihy (dále č. kn.) 28, kde může být zaměněno datum narození s datem křtu a datum úmrtí případně i s datem pohřbu klerika.

a S. Josepho (*25. 12. 1650, Lanškroun, †19. 3. 1711, Litomyšl), vynikající matematik fyzik a astronom, později i rektor řádových kolejí, který po sobě zanechal řadu vědeckých rukopisů.⁴ Pod jeho vedením skládal též o dva roky později v Lipníku (4. 10. 1698) řádové sliby. Pak absolvoval soukromá řádová piaristická studia v jednotlivých kolejích, zakončená studiem kanonického práva v piaristické koleji v Mikulově na Moravě, kde sídlil provinciál. To bylo předpokladem pro získání nižších kněžských svěcení. Při tom asi zřejmě započal i pedagogickou činnost v nejnižších třídách piaristických elementárních škol i gymnázia. Později, např. ve školním roce 1708/1709 vyučoval piaristickým gymnáziu ve Vídni ve 3. a 4. třídě gymnázia (v gramatice a v syntaxi), kterými tehdy gymnázium končilo.⁵ Po roce 1725 se s ním setkáváme v učitelských funkcích.

Z knihy příchoďů a odchodů piaristů z piaristické provincie Germanie se dovídáme o útěcích P. Daniela Podhorského z řádu.⁶ Dne 29. 8. 1731 v piaristické koleji ve Strážnici, kam přišel z koleje v Ostrově u Karlových Varů, kde byl kazatelem. Utekl v noci oknem posluchárny. Bezprostřední pohnutkou k útěku byla hrozba trestu za blíže nepopsaný prohřešek proti pravidlům řádu. Jeho cesta směřovala do Uher. Později přišlo od něj do koleje několik dopisů ze Švábska, jejichž udání původu řeholníci nedůvěřovali. Jiný písař pak uvádí, že se v roce 1735 vyskytoval P. Daniel pod pseudonymem Unterberg v říjnu v Salcburku u arcibiskupa Leopolda Antonína Eleuteriuse z Firmian, od něhož nesl dopis biskupovi hraběti Khevenhüllerovi do Vídeňského Nového Města. Zde se chtěl asi pravděpodobně znovu usadit a vyprosit si prostřednictvím jakéhosi faráře Antistita církevní beneficium. Občas zde chodil v kněžském oděvu. Byl vypátrán piaristou P. Angelem Poltzarem ab Annuntiatione BMV (*1699 Lipník n. Bečvou, †21. 4. 1749 Benešov), významným členem řádu, pozdějším rektorem piaristické koleje v Benešově u Prahy, který tehdy pobýval s knížetem Ditrichštejnem na sousedním biskupském statku Leitenwert. P. Angelus upozornil faráře Antistita na piaristickou minulost P. Daniela, který vyhledal lékařskou péči v biskupském špitálu. Nakonec projevil P. Daniel touhu po pokání a návratu. Chtěl zůstat v piaristické koleji ve Vídni, avšak provinciál piaristické provincie Germanie P. Basilius Sigl a S. Antonio (*1684 Jáchymov, †6. 6. 1754 Rastadt Německo, provinciálem provincie Germania 1730–1736) rozhodli, že P. Daniel půjde do odlehlejší koleje v Hornu, kde se bude moci věnovat přemýšlení o svém dosavadním životě, a spíše unikne pozornosti. Aby se nedostal do styku se studenty a zároveň byly využity jeho bohaté zkušenosti byl P. Daniel pověřen za trest funkcí knihovníka.⁷ Pokračoval asi ve svém díle, jehož podstatnou část vydal v roce 1732 v Augšpurku, ale nemohl už své rukopisy dále vydávat. Nelze vyloučit, že to byla touha po vydávání knih, která ho přiměla k cestě za dostupnějšími možnostmi vydávání svého díla. Tomu by nasvědčoval i jeho další útěk z piaristického řádu po šesti letech. Dne 20. října 1742 utekl P. Daniel Podhorský a S. Francisco z piaristické koleje v Příboře, kde byl zapsán bez udání funkce v řeholním společenství koleje, do Slezska. Nejprve se objevil v Opavě a později došel přes Nisu až do Vratislavi. Pak se vrátil přes Opoli do Krnova a odtud přes Olomouc do Rakouska a Bavorska a Švábska, které navštívil již v roce 1731 za svého prvního útěku. Zda zamýšlel nějaké vydání knih, nebo zde měl nějaké staré známé, můžeme jen odhadovat.

4 HORÁNYI, A. *Scriptores...*, II., s. 501–504; VIÑAST. *Index bio-bibliograficus*. T 1., Řím, s. 110.

5 Srv. KNÖLL, P. *Geschichte der Entwicklung des Gymnasium in dem Zeitraum von 1701 bis 1850*. LII. Jahresbericht über das K.K. Staatsgymnasium im VIII. Bezirke. Wien, 1901/2, S. 7–63, zvl. S. 36 a 37.

6 Moravský zemský archiv v Brně (MZA), f. E 53 – piaristé Mikulov, inv. č. 13 a 13, kniha příchoďů a odchodů z provincie 1731–1837. Do knihy bylo zapisováno v letech 1726–1730, příchoďy a odchody z provincie 1731–1837, katalog jednotlivých členů řádu, do kterého se zapisovaly jejich úřady od roku 1737 do roku 1837.

7 Určení příslušnosti k tzv. řádovým familiím viz NA, f. ŘPi, provincie, Seznam členů řádu (Liber provinciae Germaniae pro familiis inscribendis) 1724–1779, kn. 27.

P. Daniel se nakonec vrátil do Mikulova, kde litoval svých hříchů. Jeho víra byla prověřena a on byl zapsán do knihy řádových zločinců. Potom se až do konce svého dlouhého života o podobné akce nepokoušel.

Zatím je od tohoto autora známo celkem 7 spisů,⁸ které byly ve dvacátých a třicátých letech 18. století vydány na různých místech v Německu. Byla psaná latinsky nebo německy. V díle *Jubilaeus sacerdos altissimi humus aerae: sive Manipuluj quinquaginta cum problematum, tum artificorum Matheseos Iacobo Francisco Tilscher Nicolsburgi ad S. Wenceslaum Praeposito Infulato, dum Jubilaeam sui Sacerdotii celebraret solennitatem a Daniele a S. Francisco Scholarum Piarum Sacerdote oblati in Collegio Nicolsburgiano. Rötzii Anno MDCCXXVI [= 1726]* oslavuje mikulovského probošta a chválí jeho vynikající matematické schopnosti, zájem o přírodní vědy a přeje mu vše nejlepší k narozeninám.⁹ Další dílo je věnováno rovněž jeho nástupci a nese název *VII. et VIII. Sive Theoria septem Planetarum; octavo Nicolsburgi Praeposito applicata, et honori Reverendissimi D. Andreae Equitis de Krumbholz Collegiae Ecclesiae Nicolsburgi ad S. Wenceslaum Praepositi Infulati tec. cum solenni ritu in Antistitem et Praepositum inauguraretur a Daniele a S. Francisco Scholarum Piarum Sacerdote Nicolsburgi oblata. Rötzii Anno MDCCXXVII [= 1727].*¹⁰

O církevních řádech pojednávají dvě Podhorského (Unterbergovy) knihy. První z nich s názvem *Kurtzer Begriff des wunderbarlichen Legens der Ehwürdigen, und Hochgebornen Maria von Ward Stifterin des mehr als vor hundert angefangenen, und unter denen Pabst Clemente den XI. gutgeheissenen und beständigen Regeln aufgerichteten edlen Instituts Mariae. Insgemein unter dem Nahmen der Englischen Fräulen genannt, beschrieben von dem Ehrenwürdigen P. Daniel a S. Francisco Schol. Piar. Priester, und zum Druck befördert in Augsburg Anno MDCCXXX [= 1730].*¹¹ P. Daniel Podhorský se věnoval životu zakladatelky ženské řehole anglických panen (Institutum Beatae Mariae Virginis), který se zabývá hlavně výchovou a vzděláváním dívek, anglické katoličky Marie Wardové (*23. 1. 1585 Mulwith, †20. 1. 1645 Hewarth). Domy anglických panen vznikly např. v Sant Omeru v Holandsku, v Mnichově (zal. 1626), v Sanit Pölten (zal. 1706), ve Vídni (zal. 1727) a snad i v Bratislavě a jinde. Do Prahy, kde rovněž založily svůj řeholní dům, přišly v roce 1747, avšak pokoušely se zde založit své školy již dříve, ve dvacátých letech 17. století prostřednictvím legendárního bosého karmelitána P. Dominika Ruzoly, který měl kontakty se zdejšími jezuiti i piaristy v Římě. Podhorského zaujaly podobné osudy řehole s piaristickým řádem, její krize v roce 1630 za papeže Urbana VIII. Šlo o pokus o zrušení kongregace a o pozdější překonání tohoto stavu a další zdárný rozvoj kongregace.¹² Podobnou stavbu měla také kniha o piaristickém řádu, jeho zakladateli i jeho ctihodným členům.¹³ *Kurtzer Begriff von Ursprung und Aufnehmen des vor hundert Jahren vom*

8 HORÁNYI, a. *Scriptores...*, II., s. 501–504 jich uvádí celkem šest; VIÑAS T. *Index bio-bibliograficus*. T 1. Řím, s. 110, od něhož převzal počet do svého díla Picanyol, L. (*31. 3. 1896, Moyá u Barcelony, †3. 9. 1968, Sabadell u Barcelony) v svém díle *Rerum Latinarum scriptores ex Ordine Scholarum Piarum*. Romae, 1956, s. 122 uvádějí čtyři a český bibliograf P. Jaroslav Schaller a S. Josepho (*6. 3. 1738 Konopiště, †6. 1. 1809 Praha) ve svém díle *Kurze Lebensbeschreibungen jener verstorbenen gelehrten Männer aus dem Orden der Frommen Schulen, die sich durch ihr Talent und besondere verdienste um die Literatur und Wissenschaften von der Errichtung dieses Institutes bis auf gegenwärtige Zeiten vorzüglich ausgezeichnet haben*. Praha: František Jefábek, 1799, [9], VIII., 178 s. ISSN 1211-9768, na s. 108 uvádí dvě knihy (o anglických pannách a piaristech) a sedmá dosud neznámá je spolu s další na www.manscriptorium.com.

9 Chronogram: IVbLaeVs saCerDos aLtIssIMI hVIVs aerae:...; formát 4°.

10 Formát 4°.

11 Formát 8°

12 Srv. o P. Ruzolovi BARTŮŠEK, V. *Snahy o založení piaristické koleje v Praze v 17. a 18. století*. In: *PH*. 2002, č. 10, s. 40–71 (dále Snahy...); zvláštní otisk, 32 s, 4 s. mapových příloh (dále Snahy), o anglických pannách *Český slovník bohovědný*. ŽUMPÁCH, J. – PODLAHA, A. I. Díl a – Bascap. Praha: Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba, 1912, s. 452–454.

13 BARTŮŠEK, V. *Seznam ctihodných piaristů z roku 1710*. In: *PH*. 2010, č. 18, s. 147–164. Srv. též Snahy.

Päbſtlichen Stuhl zu Rom approbieren löblichen Ordens CC. RR. Scholarum Piarum samt einer kurtzen Lebensbeschreibung des Heiligmässigen Iosephi Calasanctii a Matre Dei, und seiner ersten Gesellen von Pater Daniele a S. Francisco dieses Ordens Priestern beschreiben, anjezo aber kürtzter in Druck gegeben. Augsburg MDCCXXXII [=1732].¹⁴

Podhorského kniha, která ještě vyšla v roce 1732 se týkala matematiky, přírodních věd, teologie i filozofie, měla podněcovat i mladé zájemce o matematiku a vycházela i z jeho pedagogických zkušeností získaných činností v piaristickém řádu. *Curiosa matheseos. Scientia, sive nova ars quadratica, iuxta veterum ac recentiorum aucthorum (též Authorum) dogmata, mira numerorum progressionem, atque ingeniosa combinandi methodo, clare, ac breviter explicata, typisque edita a Reverendo ac Praenobili Domino ab Unterberg (subaudi Daniele a S. Francisco), Ecclesiastico, Theologo, et Matheseos Cultore. Cum Caesareo Privilegio non recudendi, neque in aliud idioma transferendi Aug.[ustae] Vind.[elicorum] (= Kolín nad Rýnem) MDCCXXXII. [=1732].¹⁵* Téhož roku vydal ještě v Kolíně nad Rýnem gratulační spis pro svého příznivce chórového augustiniána Augustina Imhoffa z Vídně *Augustinus Praenobilis ab Imhoff Antistes jubilatus sacerdos, sive quinquaginta artificia ex quadromathesi, Poesi Rh[efori]ca: Reverendissimo, Perillustri atque Amplissimo D. D. Augustino ab Imhoff Celeberrimi, et antiquissimi Collegii Canon. Regul. S. Augustini ad S. Crucem Augustae Praeposito, nec non eiusdem Sacri Ordinis per Dioecesim Augustanam Visitori diguissimo: dum Quinquagenius Iubilaeus Sacerdos secundas celebraret primitias die XXVII. [=27] Decembris S. Ioanni Apostolo et Evangelistae sacra Augustae Vindelicorum oblata a minimo Servo Ioanne ab Unterberg (ficto, sed vero nomine Daniele a S. Francisco) Sacerdote et Vienensi Theologo, Praenobili e gente Stubenbergiana Aug.[ustae] Vind.[elicorum] (= Kolín nad Rýnem) MDCCXXXII. [=1732].¹⁶* Zde se neoznačuje jako piarista, ale jako kazatel z Vídně, což potvrzuje zprávy o útěku P. Daniela z řádu a usídlení ve Vídni známé z archivních pramenů. Později spisovatelská aktivita zeslábla, takže do konce svého období cest a pobytu ve Vídni napsal a vydal pouze spis zaměřený na matematiku a přírodní vědy – *Triplex Tractatus de Numeris, non tam lectu jucundus; quam scitu necessarius. Nimirum Tractatus Historicus De Origine & antiquitate Numerorum, Tractatus Philosophicus De Natura & Proportione Numerorum, Tractatus Theologicus De Mystagogia, sive de Mysteriis Numerorum ... a ... Joanne ab Unterberg, ... In lucem datus Daniel a Sancto Francisco, Augustae Vindelicorum (= Kolín nad Rýnem), 1734.¹⁷* Většina spisů vyšla v Kolíně nad Rýnem, avšak zatím nemohu zjistit, zda je vždy vydával stejný vydavatel.

Exemplář starého tisku P. Daniela Podhorského o piaristech v knihovně Národního archivu v Praze má přesný název *Kurtzer Begriff von Ursprung und Aufnehmen des von hundert Jahren An. 1617. von Päbſtlichen Stuhl zu Rom approbieren löblichen Ordens| Clericorum Regular: Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum Das ist Der Regulierter armer Geistlichen der Mutter GOTTES die Frommen Schulen genannt. Samt einer kurtzen Legend=Beschreibung des Heiligmässigen Iosephi Calasanctii a Matre Dei, und seiner ersten Gesellen. Von P. Daniele a S. Francisco dieses Ordens= Priestern beschreiben, anjezo aber vil kürtzter in Druck gegeben:*

¹⁴ Formát 8°.

¹⁵ Formát 4°. Viz též www.manscriptorium.com nedigitalizováno (heslo Unterberg), zapsáno pod názvem: *Curios matheseos. Scientia Sive Nova ars quadratica, Juxta Veterum & Recentiorum Aucthorum dogmata, Mira numerorum progressionem, ac ingenioso combinandi methodo, clare, ac breviter explicata ... Unterberg, Johann von, nachází se ve vlastnictví Moravské zemské knihovny v Brně. Má celkem [7], 86 s., vydavatelem byl Caspar Mantzius.*

¹⁶ Chronogram: *AVGvstInVs Praenobilis ab Imhoff Antistes IVbiLatVs saCerDos, sive qVInquagInta artiflClae X qua Dro-Mathesi, Poesl Ruda: ... Formát 4°.*

¹⁷ Knihu uvádí pouze www.manscriptorium.com nedigitalizováno, zapsáno pod názvem: *Triplex Tractatus de Numeris, ... nachází se ve vlastnictví Moravské zemské knihovny v Brně Má celkem [7], 104 s., vydavatelem byl František Josef Klugheimer.*

Von dem H[err]n. Joannes von Unterberg weltlichen Priestern| mit Genehmhaltung der geistlichen Obrigkeit. Impresum pak zní Augsburg| im Jahr 1732.¹⁸ Cenzuru rukopisu provedl řádový provinciál P. Alexius Alexi a S. Andrea (*24. 11. 1679 Mikulov, †17. 12. 1761 Vídeň, provinciálem provincie Germania 1727–1730 a 1736–1739).¹⁹ Druhé schválení přidal v Augsburgu P. Josef de Handl licenciát teologie a sekretář zdejšího biskupa. Po krátkém historickém úvodu autora o vztahu piaristického řádu k bule papeže Urbana VIII. z roku 1631 (v tisku je kvůli tiskové chybě uveden rok 1531) následuje přehled literatury na druhé straně listu. V první kapitole (s. 1–4) odůvodňuje autor, proč má být svěřena výchova mládeže obzvláště zbožným a vynikajícím mužům a uvádí příklady od středověku. Dotýká se zde také historie řádů jiných řeholních kleriků, např. somasků, barnabitů a pochopitelně i jezuitů. Ve druhé kapitole (s. 4–7) líčí počátky a předchůdce piaristů školy Josefa Kalasanského v Římě. Ve třetí kapitole (s. 7–12) je vylíčen přechod 12 členů řeholní společnosti Řeholních kleriků Matky Boží, která vznikla v Luce a měla za cíl výchovu mužské mládeže, podobně jako školy budoucího zakladatele piaristů Josefa Kalasanského, pod vedením Pietra Casaniho k této kongregaci v roce 1614, vztah ke karmelitánovi Dominiku Ruzolovi a zejména vznik nové mariánské kongregace potvrzený papežem Pavlem V. v roce 1617. Čtvrtá kapitola (s. 12–15) se věnuje vzniku řádu piaristů, který schválil 18. 11. 1621 papež Řehoř XV. Líčí i řádovou krizi, kterou piaristé překonali v letech 1646–1656. Za počátek všech potíží však pokládal již bulu papeže Urbana VIII. ze 7. 8. 1630. Autor pak popisuje řádové dějiny až do své současnosti. K některým událostem z let 1600–1656 se pak ještě podrobněji vrací v 5. kapitole (s. 15–20). V šesté kapitole (s. 20–23) pak uvádí na základě řádových pravidel i praktických zkušeností (zejména i ze střední Evropy), jak řád funguje, za jakých podmínek se rozšiřuje a jak probíhá vyučování. Výčet příznivců řádu v Evropě přináší sedmá kapitola (s. 24–28) s přehledem nejdůležitějších generálních kapitul. Správného rozdělení řádu do jednotlivých provincií se týká osmá kapitola (s. 28–31). Devátá kapitola (s. 32–41) se týká provincie Germanie a viceprovincie Hungaria. Připomíná vznik jednotlivých kolejí. Druhá část knihy (s. 41–88) je věnována životu, vlastnostem i dílu sv. Josefa Kalasanského, zakladatele piaristického řádu. V osmi kapitolách je vylíčen jeho život podle jednotlivých období i vlastností. Poněkud specifická je závěrečná kapitola (s. 74–88), kde je vylíčen osud celkem 37 dalších členů piaristického řádu, kteří by mohli požívat pověst blahoslavenství. Zde nejspíše podle poznámek na s. 88 celý tisk končí. V době, kdy kniha vyšla, nebyl ještě nikdo z piaristů ani blahoslaven nebo svatořečen.²⁰ Exemplář ve vlastnictví knihovny Národního archivu pocházel podle vpisku z knihovny piaristické koleje při poutním chrámu sv. Anny ve Staré Vodě, odkud se později dostal do knihovny bývalé piaristické koleje v Praze na Novém Městě. Nelze tedy vyloučit, že tento exemplář používal sám jeho autor.

Srovnáním titulního listu originálu knihy z Národního archivu s citací díla v piaristických životopisech A. Horánye vidíme, že se z citace významného piaristického biografa liší pouze v drobnostech. V knize, kterou měl připravit k vydání jakýsi světský kněz šlechtic Jan Unterberg, kazatel ve Vídni, se vyskytuje dvakrát imprimatur a že ji piaristé doporučili k tisku již v roce 1726. Mohla být možná připravena i pro období generální vizitace, kterou tehdy prováděl P. Adolf Groll (*16. 4. 1682 Kroměříž, †24. 11. 1743 Ráb, generálem řádu byl v letech

¹⁸ Formát 8°, kolece knihy je [4], 88 s.

¹⁹ HORÁNYI, A. *Scriptores...*, s. 42; VIÑAS, T. *Index bio-bibliograficus*. Řím, s. 352.

²⁰ BARTŮŠEK, V. *Seznam ctihodných piaristů z roku 1710*. In: *PH*. 2010, č. 18, zvl. s. 147–150.

1724–1730, pak biskup v Rábu).²¹ Záhadný Jan Unterberg byl asi zběhlý piarista P. Daniel Podhorsky, který použil své upravené světské jméno a kazatelem ve Vídni nejspíše v této době byl. Je to další příklad, jak studium konkrétního exempláře starého tisku může napomoci ke zjištění dějin a okolností vzniku závažného díla k dějinám monasteriologie ve střední Evropě, kterým spis Daniela Podhorského bez pochyby je.

P. DANIEL PODHORSKY – PODGORSBER A S. FRANCISCO AND HIS BOOK ABOUT THE PIARIST ORDER IN NATIONAL ARCHIVES IN PRAGUE LIBRARY

Summary: An exemplar of an old print of Daniel P. Piarists foothills of the library of the National Archives in Prague is generally called *Kurtzer Begriff von und Ursprung des von Aufnehmen hundert Jahren...* is one of the books that have not survived in large quantities. The local exemplar probably served its author, who fled from the order several times. Based on detailed survey of this book can be obtained interesting data and complementing it with information from other archival sources we obtain a more accurate picture of the atypical life Piarists Daniel P. foothills (Unterberg) and S. Francisco (*1. 4. 1677 Ljubljana, †26. 1. 1766 Stará Voda), about which we have found in biographical dictionaries just hard. This remarkable writer, theologian, philosopher, mathematician and historian of the Order of the Piarist order twice left (from 1731 to 1735 and in 1742). He then went back and stayed the order until the end of his long life.

Keywords: Order Piarists 17th–18th century, Daniel Podhorsky, National Archives Library.

---

²¹ SÁNTHA, G. P. *Adulphus Groll a S. Georgio XIII. Ordinis Scholarum Piarum Praepositus Generalis (1724–1730), Episcopus Jauriensis (1733–1743)*. Excerptum e commentario. Ephemerides Calasanctianae, Romae, 1966.